ناساندنی مامۆستا هێمن بە زمانی فارسی

لە سایتێك کە بە زمانی فارسی خەبەر و وتار بڵاو دەکاتەوە ، لە ژێر ئەو سەردێڕە " هیمن، ستارەای درخشان در اسمان ادبیات معاصر کرد ' وتارێك بۆ ناساندنی مامۆستا هێمن شاعیری کورد بڵاو کراوەتەوە کە سەرنجی راکێشام و هانی دام بە هێندێك بابەتی پێوەندیدار بەو باسەدا بچمەوە.

 با لەبەردا وەبیر خوێنەری هێژای بێنمەوە کە نووسین لەسەر کردەوەی فڵانە پاشا و بەسەرهاتی فڵانە عەشیرەت لەگەل نووسین لەسەر فڵانە کەسایەتی هونەری جیاوازە. هەرکام لە روانگەیەکەوە تیشکیان دەخرێتەسەر.

 بە باوەری من نووسین لەسەر کەسایەتی هونەرمەندێك بۆ نووسەر ئەگەر بە باشی پێکابێتێ وەکو دۆزینەوەی فۆرمۆلی جوانییە بۆ فیساغورس(پۆتاگوراس)

 (پوتاگوراس قامکە گەورەی خۆی بە بۆنەی دیتنەوەی فورمولی جوانی لە رێی خوایان دا کردەقوربانی.)

لەمەر مێژووی کورد و ناساندنی کەسایەتییە مێژوویی و هونەرییەکان ئەوەی راستی بێ کورد تا ئەمرۆ بەو جۆرەی کە پێویستە خۆی بە گەلانی دەوروبەری نەناساندووە. ئەوەی لە سەر کورد و کولتور و فەرهەنگ و مێژووەکەی نووسراوە دوو بەشن. یەکەم ئەو بەشەیە کە دوژمنانی کورد لەسەریان نووسیوە. ئەو بەشە لەو نووسراوانە پرن لە درۆ، بوختان و بەفریوبردن. لە پەنا ئەوەدا نووسراوەی رۆژهەڵاتناسانێکە کە بۆ ماوەیەکی کورت بە کوردستاندا تێپەریون و ئەوەی کە پێیان سەیر و سەمەرەو دزێو بووە کردوویانەتە پێناسەی گشتی بۆ کورد و لە گەڕانەوەیان دا بڵاویان کردوونە. وەکو چیرۆکەکانی ژابا کە لە زمانی کەسانێکەوە گوێی لێبووە و تۆماری کردوون کە باب نۆکەر وفروفیشاڵکەر و پەسنوێژی زۆردار و خوێنرێژو دز و جەردەبوون. زۆر جار کورد بۆخۆشی باوەڕی بەو شانۆگەرییانە کردووە. پاش ماوەیەك بێ پشکنین و دۆزینەوەی راستییەکان ئەوگەندەڵ فێڵانەیان بە مێژووی کورد داناوە و نەزانانە خۆیان پێڕاناوە. بۆ وێنە، زۆر لە نووسەرانی تورك، فێڵبازانە شەجەرەنامەیان بۆ خوێنرێژترین عەشیرەتی ترك کە بە صفویە و بە تایفەی مرۆڤخۆران لە مێژوو دا ناسراون دروست کردووە و ڕەچەڵەکیان بردوونەوە سەرکورد. گەندەڵ فێڵەکەش بەم جۆرە بووە کە چەند دێر شێعری کابرایەکی لوریان لە کۆنە کتێبێك دا کە ناوەکەی نەزانراوە، بۆ مارگرێك بە ناوی شێخ سەفی ئەردەوێڵی کردووەتە پێناسەی کورد بوون. پێیان هەڵگوتووە کە ئەمە و کوڕە پیاوخۆرەکانی واتە (شاسمایل، شاهەباس. شاتەماسب..) کورد بوون. تاقمێك کوردی خۆشباوەر و تامەزرۆی خۆهەڵدان پێیان وابووە حەوت مێشیان لە کونە دارێك دا دیوەتەوە، خۆیان بەم درۆو دەلەسانە گیڤ داوە. نەیان پرسیوە، کابرای قزڵ باشی گوندی قەرە قۆینلوی تەنیشت هەردەوێڵ لە کوێ و چڕگەنی لورستان لەکوێ؟ قزڵباش (کلاو سوری بیلمەز) لە کوێ و کەڵوەری خوررەم ئاوا، کوجا مەرحەبا؟ هەر وەکو پیاوە ئایینییە ساکارەکانمان کە دەیانەوی شەجەرەنامە و کۆلکە و بنیچە و وەچەی کوردبوون بۆ حەزرەتی ئیبراهیم دروست بکەن تێیڕۆدێن و بە خەیاڵ مام برایمێك و سارای ژنی لە دەورو پشتی هەجیجی هەورامانەوە بە توربێنیك مێوژو کەوڵە بزنێکی پر لەئاردەتوو بەرەو سارای عەربستان بەرێ دەکەن. لەمەککە و لەبیابانێکی پڕ لەچقل وبێ ئاو، ماڵی خوایان پێ دادەمەزرێنن. یان بە کەوڵکردنی وشەیەك چیرۆکێکی خەیاڵیت بۆ دەکەنە روداوێکی مێژویی. وەکو وشەی مائۆ تێسەدونگەکەی رێبەری چین کە گوتیان: مائۆ هەمان مەمۆی کوردییە و تێسە تۆنگەکەش ناسناوە کەیەتی. کاتێ کە بگوترێ ئەمە کوا رێی تێدەچی؟ وڵاتی یاجوج و ماجوج لە کوێ و کونەماسی و جرتاوا لەکوێ ؟ بەکامە بەڵگە ئەوە سەلمێندراوە، پەنا دەبەنە بەر کتێبەکەی ئەبوو دووجانە و لە قەولی ئەو کابرا راوێژ خۆشەوە ئێژن: مەگەر نەتبیستووە کە عەزرەتی ئەسکەندەر دنیای گرت و هەموو کافرانی ئەلحەمدوللاە موسڵمان کرد ؟ پاشان بۆ وڵاتی جابولقا و جابولسا و دۆزینەوەی ئاوی حەیات لە تاریکە سەلات بە دەریادەریا لەشکرەوە لە چوار قورنەی جیهانەوە ،کە دەبێ هەر ئەو چوارقورنەیەی لای قەڵا دزەی خۆمان بێ جمی. های همم دونیا کۆنە! بەلێ ئەو لەشکرەی ئەسکەندەر بەشێکی کورد بوو. ئەم کوردانە کە لەگەڵ ئەسکەندەر چوون ئیدی رێیان لێ ون بوو . لە تاریکە سەلاتدا مانەوە. لەوێ لەگەڵ تایفە یەك لە جندۆکە کە بە زەبری شمشیری

محەممەدی شێرزاد کە شمشێر وەشێنێکی بێ ڕەزاو قەهاری کورد بوو موسوڵمان ببوون، کەوتنە ژن و ژنخوازی. ئەو یاجوج و ماجووجەی کە بیستووتە وەچەی هەمان کەسانن. ئەوە لە هەموو کتێبێکی پەر زەردا هەیە و بە روونی نووسراوە. عەرەبیش لە کتێبی خۆیاندا نووسیویانە کە ئەو کوردانە لە زاروزیچی ئەو جندۆکانە پەیدا بوون و دەیانبەنەوە سەر هوعخوعی کوری موزەیقیا کە موزیکیش یەکەمجار لەوانەوە داکەوتووە کە لە ناوەکەیانرا دیارە. ئەو مائۆتسەتەنگەش بێ ئەدەبی نەبێ لەو حەشیرەتەیە. چۆن ڕێی تێناچێ براگیان؟! بە خوا نەك هەر ڕێ، شەقامیشی تێدەچێ. ئەو مائۆ تسە تەنگەش کە کاتی خۆی مامە جوانەکەی خۆمان دەیناسی و کچەکەی ئاشقی ببوو خەریك بوو ببێتە زاوای(خۆزگە کچە چاوقیچەکەی دەسگیرانی نەبا و لەترسی باوبراکەی بێوێرابا و مێردی پێکردبا، جا ئێستا ئێمە دەبوینە زاوای 2000ملیۆن سینی(چینی) ئەوسا ترکی توورخۆرم دەویست بە کەرەکەم بێژێ هەچچە ! بۆ ناکرێ مەئـۆ کورتکراوەی مەمۆ بێ؟ (مەمۆ بە زاراوەی کرمانجی ژووروو محەممەدە) دەی بێژە چۆن ڕێی تێناچێ؟ فەرموو ئەوە بنووسە دەبێتە مێژوو. پێت وایە مێژوو نووسین چییە، چی تێدەچێ ؟

دووهەم نووسینی راستە قینەی روداوە بێ خۆهەڵدان. بەو جۆرەی کە بەڵگە و دەلیلی مێژوویی بیسەڵمێنێ. بەلام نووسین لەسەر هەستیارێکی وەکو هێمن، رۆچوونە بە قووڵایی دەریای بیر و هەستی گەل و لەگەل نووسین لەسەر فلانە روداوی مێژوویی جیاوازە. بۆ گەڕان بە جیهانی دەروونی شاعیر دا شارەزاییەکی قووڵی هونەریی پێویستە. بۆ چوونە ناو گەردونی بیر و هزر و خەیاڵ و ئاوات و ئێش و ئازار و شادی هونەرمەند روما و دیوی ناوەوەی کۆمەلەکەی کە هونەرمەند و هەستیار و شاعیر تێیدا پەروەردە بووە دەبێ بناسرێ. چونکە هەستیاران هەرکام روانگەی خۆیان هەیە و لەوێرا دەروانن‌ە سەر ئەو بەشەی کە لەنێو کۆمەڵدا دەیبینن و هەستی دەرونی بۆ دەردەبرن. هەر مرۆڤێك بۆ خۆی رازو سوورێکی نەکراوەی سرووشتە. بۆ کردنەوەو ناسینی هەر مرۆڤێك کۆد و کلیل و ڕەمزێکی تایبەت بە خۆی پێویستە. بەڵام کۆدو ڕەمزی هەستیار و شاعیر جیاوازە و تەنیا کەسانێك دەتوانن ئەو جیهانە کە بەرەنگ و وشە وئاهەنگ و خەم و بزە و تریفە و خەیال کە فرمێسکی لێدەتکێ خوا شادیهێنەر یا دڵتەزێن لێکدراوە بناسن کە پسپۆر و هەستیار و شاعیر بن. بۆ پشکنین و ناسینەوەی شوێنەواری هەر هونەرمەندێك لە دەریای بێ کەوشنی ئەدەب و هونەری جیهاندا کە رووگەی هەموو جۆگە و روبارانە جیهانشارەزایی پێویستە. لەم ئۆرکێستری سروشتە دا هاوئاهەنگییەکی بێ وێنە هەیە و هونەر مەندی کوردیش بەشێك لەو کارە هونەرییە مەزنەی بەئەستۆوەیە. لەو رووەوە کەسێك کە دەیەوێ نەوا و ئاهەنگی هێمن لەو ئۆرکێسترە هاوئاهەنگەدا پێناسە بکا یان درو مەرجانی دەسکردی هێمن بباتە بازاری گەوهەرفرۆشان و بەبیانی کەسانی بفرۆشی دەبێ گەوهەرشوناس بێ. دەبێ هێمنناس بێ. سەرەرای ئەوە بۆ ناساندنی ئەو گەوهەرە بە بیانی کەسان زمانێکی پاراو و راوێژخوش پێویستە کە هەست و خولیا، بیر ، ئاوات، جوانی ، تێکنیکی شێعر ، رەمزو رازی ژین و ژیانی هێمن بناسێنی. ئەوەش بەو شێوەیە و بە زمانەی کە بەرێز و نووسەری ئەو وتارە تێی راچووە بەباوەری من ناتەواوە. وتار نووسی بەرێز لە ترسی خنکان بە لای دەریادا نەرۆیشتووە. ئەو هەر بەدوور بینێکی شووشەچڵکن و هەرزان بایی منداڵانە لێی روانیوە. بە راست کوا شاعیری گەلێك ئاوا دەناساندرێت؟ ژیانی هێمن بۆخۆی شێعرە. هەستیارم گەرەکە ئەو شێعرە بهۆنێتەوە. کەسێك دەبێ ئەو کارە بکا کە ئاوێتەیك بێ لە هونەر و هەستی هەموو ئەو شاعیرانەی کە هونەر و شێعری کورد پێناسە دەکەن. دەبێ هەژار بێ و لەگەڵ خۆی ئەشکەوتاو ئەشکەوت بیگێری و تەرجەمەی شەرەفنامەی لە کۆشی باوێ و پێی بڵێ تووك لە منداڵت نەیە ئەگەر وەك دوژمنێك لێی نەروانی. گۆران بۆ هەستی جوانیپەرستی لە شێعری:

هەتا کۆمتر دەبێ پشتم
پتر هەڵدەکشێ مینی ژۆپ
ئیتر دەستم بە داوێنی کچی ئەم شارە راناگا.

دەبێ بیباتە ژێر "کۆلکە زێرینەی پاش بارانی وەشت" تا بزانێ چۆن سروشت دەزێتە نێو لەشی هێمن و چۆن هەژان و گرو گڤ و هێز وتین و جوانی و ئازاری ژین بە هەموو رەنگان لە کەلامی دا بە نەرمی رەوتی ئاو و سووکی با، بە هەستیدا دەخوشێن و هەرکام دیمەنێك لە تابڵۆی ژینی گەڵ و دۆزەرەواکەی دەنوێنن. با گوران ئەو" پیرو زورهانە" کە هێشتاش دڵەکەی هەر دەیەوێ..." بباتە لای"پاییز ، کیژە قژ زەردەکەی

خۆی تا ئەویش "ناڵەی جودایی" بۆ بخوێنێتەوە و پاش ماندوو بوون، کەلەلا لە گۆشەی مەیخانە بکەوێ.
سەحەری بۆ کەلەلایی شەوی رابردوو بناڵێنێ، پیاڵەیەکی دیکەی بۆ فرکا و بە تۆڵەی شەوی بێخەبەری بە شێعری :

هرکسی کو دورماند ازاصل خویش بازجوید روزگار وەصل خویش

بکەوێتە سەما ی نەرمی هێمنانە.

حاجی قادری کۆیی بە"رەوەزی" هەستی کوردپەروەری هێمندا بگەرێ و لە هەر بن بەردێك چیچەك و تۆوی هەستی خۆی بناسێتەوە کە هێمن بە ئێعجازی هەوری کەلام ئاوی داوە .

شێخ رەزای لێ میوان بێ تا قسەو نوکتە خۆشەکانی بە سواری ماینەکەی کوێخا عەلی کە لە چارەوێکەی دۆنکیشوت سەیرترە بە نێو مەیدانی نوکتەبێژاندا بەرێتە سەر خوانچەی هەموو راوێژخۆشان و بە شاباش لە داوەتاندا بیکاتە زێروەشانی بووك و وەکو نوقل و نەبات بەسەر میوانانیدا هەڵپرژێنێ.

بریا و خوزیا فارسی نووسینەکەی ئەم بەرێزە بۆ ئەو بابەتە و وەرگێرانی شێعری هێمن بەهێزتر بووایە.
یان لەگەڵ یەك دوو کەسی فارسیزان راوێژی کردبایە.

لەو نووسراوەیەدا کاکی برا نە هەر هێمنی شاعیری نەناساندووە بەلکو بە بەکارهێنانی چەند وشەی نەشیاوی وەکو " جاش" کە رەنگە چەند خۆشلەوەرِی نێو حیزبەسیاسییەکان و نەیارانی شەخسی هێمن خستبێتیانە سەر زار و زمانان، بە نەزانی خۆی خستە نێو زەلەقی بەدناوان. ئەو کفرەش پێناسەیەك نییە کە شیاوی هێمن بێ. ئەوە کولاندنەوە و خوێ پێداکردنەوەی هەستی برینداری گەلە و هیچ هەستوەرێك نییە کە بەو گەزو ربەیەێ بپێوێ و بەبیستنی ئەو وشەیە بزەی بێتە سەر لێو. بریا کاکی برا دوو شتی باشتر زانیبا. یەکەم فارسی نووسینەکەی، دووهەمیش قەڵەمەکەی بۆ سیاسەت بۆ لای هێمن نەسوراندبا. ئەگەر دەیویست لە سیاسەت بدوێ دەبوو ئەو وانە سەرەتاییەی سیاسەت فێر بووایە کە گووتراوە: سیاسەتڤانی باش کەسێکە کە بزانێ چ نەڵێ، نەك بزانێ چ دەڵێ.

بریا وتار نووس رێگەی دابایە و ئەو قورەکارییەی بۆچەند بەرپرسێکی حیزبی دێموکرات واتە ئەو کەسانەی نازناوی شاعیری میللی کوردیان لێ خەوشدار کردبوو و ئێستا بۆ ئەو هەڵەیە بە هێمن قەرزدارن بە جێ بێڵێ. دەبوو لێبگەرێ ئەو کەسانەی دەستی هێمنیان دەبەست و بە تاوانی دەرەبەگ بوون بۆ زیندانی" پرۆلێتاریا"یان دەنارد تا ماینە قۆڵترەکەی("کەرەسەی بەرهەمهێنان – کارخانەی ترومبیلسازیەی هێمن ") و چوار قەیسییە تاڵە و جێ شکارتەکەی شیلاناوێی هێمنیان بە پێی تێئۆرییەکەی ئاغای حکمت، موسادەرەی ئینقلابی دەکرد، لەسەری بنووسن. ئەو دەبوو باسی ئەو پێشمەرگەیەی" پرۆلێتاریای "کردبایە کە بۆ دەربرینی هەست و سۆز و وەفای بۆ شاعیری گەل ، هێمنی لەمەراقان هەڵەنگووتووی لاق برینداری بەکۆڵ دەبردەوە ماڵەکەی تا شاعیر هەستی پێبکا کە جێگەکەی ئەو هەر وەکوو بووە سەر سەرو سەرشانی کورِی کوردە. هەر چەند سەرۆکیش بە مارشی نیزامی مامۆستا حیکمەت و بە پیاڵەی دەستی کیژی تئۆری بورژواکوژەکەی هەژابێ و دەستی دابێتە شێست تیری پرِ بۆ رِاوی هێمنی شاعیری نەتەوەی کورد. دەبوو بەو فارسزوانەی کە دەیەوێ هێمنی پێ بناسێنێ، بلێ کە، تێئۆریزانی پر گەر و فێڵی ئەو چی بە کورد کرد. توندە تێئۆری پرۆلێتاریای مام حیکمەتەکەی ئەو زۆر بە حیکمەت کاری کردە سەر روناکبیری ساویلکەی کوردی خۆ پێکەم. ئەوەی ئەو لەدەرەوە لەگەڵ کورد پێی نەدەکرا ئەم بە سانی لەنێو خۆیدا بۆی وەدیهێنا. تێئۆری دەیفەرموو بۆ دابینکردنی کار بۆ کرێکاری کورد دەبێ چوارداری بەری شاعیری کورد ریشەکێش بکرێ و ئەگەر پێی رەوا نەبێ دەبێ بگیرێ.

چەندە باش دەبوو کە وتارنووس بە نوکتە خۆشەکانی هێمن دڵی ژەنگ و ژارگرتووی فارس زوانانێ کە وتارەکەی دەخوێننەوە تێف تیفە بدا. خۆ نابێ نووسراوە لەسەر هێمن بە شێوازی توندو تیژی نووسراوەی پرولێتیری و بە وشەی ئینقلابی نەپساوەی تروتسکی و ئەدەبیاتی ستالینیستی بنووسرێ.

بۆ ئەوە بابەتەکەی نووسەری وتارەکەم لە باری دارشتن و شێوازی نووسینەوە گۆترەیی هەڵنەسەنگاندبێ لە نووسینەکەی کاکی نووسەر کەڵك وەردەگرم. ئەوەی کە بە سوور رەنگاندراوە فارسییەکەی تەواو نییە.
هەوڵ نادەم لاسەنگی و ناتەواوییەکەی سەر لەبەر راست بکەمەوە. چونکە کار لە یەك و دوودا نییە. بەو هیوایە کە ئەو بەرێزانەی بەدوا بابەتی ئاوا قورسدا دەگەرێن و بە زمانی فارسی دەنووسن یان کوردی دەکەنە فارسی، بە راوێژکردن لەگەڵ ئەو کەسانەی زمانی فارسی بە باشی دەزانن کارەکەیان تەواو کەن.

یەك دوو نموونە دەخەمە بەر چاو بۆ ئەوە لە تاریکیدا پەلم نەکوتابێ.

نووسەری وتارەکە نووسیویەتی: "
« هیمن» ستاره اي درخشان در آسمان ادبيات معاصر كرد

در 28 فروردين ماه 1365 « هيمن» چشم از جهان فروبست. نام او شايد در ميان ديگر خلقها و ملل ايران به حد كافي شناخته نشده باشد. شايد چيز زيادي ، و يا حتي هيچ از او نخوانده و يا نشنيده باشند. اما آوازه نام او سراسر قطعات كردستان را تحت پوشش گرفته.

پێشنیار بۆ نووسینی ئەو دێرانە بە فارسی : "هێمن" برای خلقهای ایران نامی چندان اشنا نیست. احتمالا کسی شعری از وی نخوانده باشد. امااو در میان خلق کرد شاعریست بلند اوازه.

ئەوەی نووسەری وتارەکە بە فارسی نووسیویە کوردیە و خستوویەتە قاڵبی فارسییەوە. فارس هەرگیز ناڵێ: "اوازه نام او سراسر قطعات کردستانرا تحت پوشش گرفته."

ئەوە رەنگە وەرگێڕاوی ئەو دێرە کوردییە بێ کە کردوویەتی بە فارسی." ناو و ناوبانگی ئەو سەرتاسەری بەشەکانی کوردستانی داگرتووە.

هەر وەها دەبوو وشەی "است" لە کۆتایی دێرەکەی دابنێ.

شعر او همگام با مبارزه خلق كرد، چارچوب مرزهاي كردستان ايران را شكست، و در ديگر قطعات كردستان نيز به سرود مقاومت توده هاي مردم بدل شد

"چهار چوب کردستان راشکست" : فارسزوان لەو دێرەناگا. " شعر او چهارچوب کردستان را شکست " مانای نییە. ئەگەر نووسیبایەی درنوردید یا ازمرزهای کردستان فراتر رفت یا ... دەکرا بڵێی باشە بەڵام ئاوا نە فارس لێی تێدەگا نە ئەو گەلانەی فارس نین و فارسی زانینەکەشیان تەواو نییە تێیناگەن.

گه رچي تووشي ره نجه رويي و حه سره ت و ده ردم ئه من
قه ت له ده ست ئه م چه رخه سپله نابه زم مه ردم ئه من
ئا شقي چاوي كه ژال و گه ردني پر خال نيم
ئا شقي كيو و ته لان و به نده ن و به ردم ئه من
گه ر له برسان و له به ر بي به رگي ئيمرو ره ق هه ليم
نو كه ري بيگانه نا كه م تا له سه ر هه ردم ئه من
من له زنجير و ته ناف و دار و به ند باكم ني يه
له ت له تم كه ن بمكوژن هيشتا ده ليم كوردم ئه من

ترجمه فارسي :

گرچه اسير رنج و حسرت و دردم من
تن به شكست از چرخ سفله پرور نخواهم داد، مردم من
عاشقي بر چشم شهلا، گردن مرمرين (هرگز)
عاشقي بركوه و دشت، غارها و كلوخهاي سرزمينم (آري(
اگر از لختي و گرسنگي خشك شوم
تا جان در بدن دارم، خدمت بيگانگان هرگز
از زنجير و طناب و دار و زندان باكم نيست
بكشيدم، تكه تكه ام كنيد، همچنان خواهم گفت: كردم من

خۆزگە نووسەر شێعرەکەی وەرنەدەگێڕا. چونکە گیانی شێعرەکەی کێشاوە.
لە بەشێکی دیکەدا نووسیویە:'

" در مقدمه اي كوتاه بر اتوبيوگرافي «هيمن» نيازي به معرفي او قاعدتا نمي بايست باشد. هرآنچه گفتني است، او خود گفته{ است}. اين اتوبيوگرافي، كه ترجمه آن را طي اين مطلب خواهيد ديد، تا سال 1352 ، زماني كه « هيمن» هنوز دوران تبعيد در عراق را سپري مي كند، در بر دارد

لە جێی سپری میکند دەبوو سپری میکردی نووسیبا.. چونکە سالەکە دیارە و لە رابردوودا بۆ ماوەیەك ئەو حالەتە درێژەی کێشاوە(ماضی استمراری). پاشان هێمن نەماوە تا وشەی" میکند "ی بۆ بەکار بێنێ. هەر وەها دەلێ:"حيات سياسي «هيمن» اما در سالهاي پس از قيام بهمن خالي از خطا نبود." نووسەر لەو بەشەدا هێمن سەرکۆنە دەکا کە بە هەڵەدا چووبوو. بەلام کێ ئەوهەقە بەو وتارنووسەدەدا کە ژیانی سیاسی هێمن لە هەڵە بئاخنێ.

هێمن شاعیر بوو. شاعیری ئەویینداری جوانی، کوردستان و ئازادی گەل بوو. تۆ بلێی هێمن دژی ئەوانە تشتێکی گوتبێ؟ ئەگەر خۆبەدەستەوەدەرێکی روما دێموکرات بە دزی توودەیی بە شانۆگەری، لەکاتی بێخەبەریدا و بە خراپەکەڵك وەرگرتن لە متمانەیەك کە هێمن پێی بووە، شڵتاغنامەیەکی پێ واژۆ کردبوو، ئەوە ئەو کەسدزەیە کە فریشتەی شێعری بە فریو بردووە. ئەو وشە دزێوە شیاوی ئەوە نە هێمن... هێمن لە حالی ئاساییدا "بولبولی کورد" و شاعیری گەل بوو. تەنانەت ئەوکاتەی کە دوو کەس لە گیانفداکەرانی حیزبی کمۆنیستی مێشکەپە. بۆ دابینکردنی پرۆژەی داربرین و توناکردنی بورژوا- دەرەبەگ هێمنیان لە شیلاناوێ بەرەو زیندانی "پرولێتاریا" رەپێچەك دەدا، هێمنی خاوەن ماینێك و پەڵە زەوییەکی کەس نەکێل و بەردەڕەق هەر شاعیری میللی گەل بووە و گوتویە " گەر لەبرسان و لەبەر بێ بەرگی ئەمرۆ رەق هەڵێم ، نۆکەری بێگانە ناکەم تا لەسەر ئەردم ئەمن. وتار نووسیش بەو فارسییە تایبەتییەی خۆی دەنووسێ:" البته نام «هيمن» خيلي زود از ميان گروه هفت نفري حذف شد و در كنار آنها نماند."

گیرو گرفت لە نووسینەکەی وتار نووسدا زۆرە. من بە پێویستی نازانم لەوە زیاتر لەسەری بنووسم . هیوادارم کەسانێك کە دەیانەوێ شاعیرەکانمان کە سامانی رووحی گەلی ئێمەن بە گەلانی دیکە بناسێنن، بەشێوەیەکیان بناسێنن‌کە شیاوە. مەبەست ئەوە نییە پێیاندا هەڵبلێین بەڵکوو دەبێ هونەر و تایبەتمەندی بیرو فەلسەفەو هەست و بۆچوونیان کە کورلتور و سامانی گەلی ئێمەن و ئەوان دەریان دەبڕن بەو جۆرەی کە شیاوە بە زانایی پێناسەبکەن.

با ئەو شێعرەی هێمن کە لەخوارەوە دێ، ئێمە بەرەو گۆشەیەك لە ژانی ئەورۆژانەی کە نەیاران بە دڵی بە هەستی هێمنیان گەیاندبوو راکێشێ و ئەوەش وەلامێك بێ بۆ ئەو بەشە کە ناراستەو خۆ، لەپەردەدا یان لە روی نەزانییەوە هێمن دەدزێون.

خانةنشين

بولبولثك بووم لة ذكةي دا بة بةهاري ذةنگين
دوور لة گوصزار و لة ديداري هةلآصة و نةسرين
كازيوة، بؤ لك و پؤپي گوصي باغث دةفذيم
پةذ و پؤم پثوة نةما ، نيمة ئيتر هثزي فذين
دةستي ئةو ذاوكةرة بذزث كة بذي باز و بذست
سووذي سوورگوص بدةم و ذوو بكةمة مثرگي شين
من چريكةم هةموو سووچي چةمةني پذ كردبوو
ئثستة ناية لة گةرووم بثجگةلة ناصةي خةمگين
من كة شينگثذي هةموو سوورة گوصي پةذپةذ بووم
ذةنگة هةر دذكي پةذيو لثرة بكا بؤ من شين
من كة بؤ ديتني گوص هثصي سنوورم دةپةذاند

هةر لةسةر هةق گوتني ذووتة كرام خانةنشين
شاوةذيخنة دةگةذث وا لة دةراوي چؤمةض
ديني ديني گوصة ئةو بولبولي دض پذ لة ئةوين
تازة دصخةستة و پةذبةستة و بث دةستةم من
وةرة دةر ذاوكةري دصذةق لة كةلثن و لة كةمين
تثپةذث هثندة بة ناخؤشي ئةگةر ژيني درثژ
خوزگة، سةدخؤزگة بةوانةي كةم و ئاسوودة دةژين

شيلاناوث 1982

كفر : بێ ئەمەگی ، سپڵەیی ف ناسپاسی، سفلگی
دین: شێتی ، خولیایی ، ئایین، ئۆلی، ف : دیوانگی شیفتگی، ایین، مذهب
کونە ماسی و جرتاوا : دووگوند لە کوردستانی باشور بوون . شێخ رەزا گوایە بۆ سەرکۆنەی کەسێك کە کردەوەو وەفای بۆ عەشیرەت و و بنەماڵەی خۆی نەبووبێ بە کردەوەی سەگی کابرایەکی وەرزێرو نیشتەجێی کونەماسی شوپاندووە کە سەولەی لە ماڵی خاوەنەکەی دراوەتێ، بەڵام کێشکی گوندێکی دیکەی کێشاوە کە بەجرتاوە بەناوبانگ بووە. ئێستا ئەو قسە نەستەقەی شێخ رەزا بووەتە پەندی پێشینیان. مامۆستا" سجادی" لەرشتەی مواریدا باسی ئەو وتەیەی شێخ رەزای کردووە:" نانی کونەماسی دەخوا و پاسی جرتاوا دەکا."
کەسدز: کەس+ دز ، مرۆڤدز، کەسایەتیدز، سێخور، جاسووس
روما: رومەت، دیم، رواڵەت، سەروسیما ف چهرە، سیما

ح. ئەیوب زادە
01.05.2004